

Kultur- og likestillingsdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
24/00221-2

Saksbehandler:
Silje Steinardotter Hasle

Dato:
5. juni 2024

Svar på høring om Inkorporering av CRPD i norsk lov

Barneombudet støtter forslaget om inkorporering av CRPD i norsk lov. Slik inkorporering, særlig i menneskerettsloven, vil gi en viktig signaleffekt som kan bidra til bedre etterlevelse av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse.

Det er et stort behov for å sikre bedre etterlevelse av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse. Det er godt dokumentert at det er alvorlige og langvarige mangler i tjenestetilbudet til barn med funksjonsnedsettelse, og stor variasjon i kvaliteten på for eksempel utdanning og helsehjelp.¹ Dette tilsier at norske myndigheter bør gjennomføre alle hensiktsmessige tiltak for å i større grad sikre at deres rettigheter blir implementert.

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i vurderingen av om- og hvordan CRPD skal inkorporeres, i tråd med Grunnlovens § 104, barnekonvensjonen art. 3 og CRPD art. 7. Dette krever at myndighetene kartlegger hvilke konsekvenser inkorporering vil få for oppfyllelsen av barns rettigheter og behov, og vurderer hvordan barns rettigheter kan oppfylles best mulig. Det skal tungtveiende grunner til for å velge løsninger som ikke er til barnets beste.

Barneombudet har laget en modell for Barnets beste-vurderinger på systemnivå, som følger stegene vite, vurdere, vekte og vise. Modellen er tilgjengelig på [våre nettsider](#).

Ekspertgruppens rapport bidrar etter vår vurdering til å synliggjøre konsekvensene for barns rettigheter. Nedenfor kommentere vi enkelte av utvalgets vurderinger, og andre forhold som kan bidra til vurderingen av barnets beste. Våre erfaringer knyttet til de positive sidene ved inkorporering er basert på våre erfaringer med inkorporeringen av FNs barnekonvensjon i menneskerettsloven i 2003.

¹ Se for eksempel NOU 2023: 13 På høy tid— Realisering av funksjonshindredes rettigheter; Riksrevisjonen (2021): Dokument 3:15 (2020–2021), «Riksrevisjonens undersøkelse av helse og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelse»; Tøssebro, J. m.fl. (2023): «Bedre tjenester til barn og unge med sammensatte behov? Delrapport 1: Utgangspunktet da lovendringene trådte i kraft», NTNU Samfunnsforskning;

Konsekvenser for barn med funksjonsnedsettelse

Utvalget skriver at inkorporering vil bidra til at funksjonshemmedes interesser vil få større gjennomslagskraft i politikk, lovgivning og rettsanvendelse.² Barneombudet er enig i dette og mener det er et viktig argument for inkorporering.

Inkorporering i menneskerettsloven vil gi en ytterligere og viktig signaleffekt, som kan føre til økt oppmerksomhet og anerkjennelse for rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse.

Som flertallet skriver vil de samme argumentene som i sin tid begrunnet inkorporering av barnekonvensjonen og kvinnediskrimineringskonvensjonen, begrunne at CRPD tas inn i menneskerettsloven. Denne gruppens sårbare stilling tilsier på samme måte at et slikt vern vil være viktig. Motsatt gir det en uheldig signaleffekt at konvensjonen ikke gis tilsvarende status.

Barneombudet antar inkorporering kan bidra til bedre etterlevelse av de rettighetene barn allerede har, men at de rettslige virkningene utover dette trolig vil være begrensede, Konvensjonen løfter ikke frem nye menneskerettigheter for barn, men konkretiserer til dels hva som kreves for å oppfylle disse rettighetene. Noen av de sentrale rettighetene for barn, for eksempel hensynet til barnets beste og barns rett til å bli hørt, samt barnets rett til utdanning, er allerede inkorporert med forrang i Grunnloven og barnekonvensjonen. CRPD komiteen og barnekomiteen gir uttrykk for å ha samme tolkning om flere av konvensjonsbestemmelsenes innhold.³

Barnekonvensjonen ble inkorporert i menneskerettsloven i 2003. Erfaringene herfra kan bidra til å kaste lys over eventuelle konsekvenser det vil få å inkorporere CRPD. Vi anser at den primære effekten har vært å bidra til økt kjennskap og bruk i forvaltningen, og en styrking av barns rettslige stilling. Den har også bidratt til en positiv rettsutvikling på feltet, i domstoler og etterfølgende lovarbeid, der hensynet til barn i økende grad løftes frem og vektlegges. Vi har sett en sterkere vektlegging av hensynet til barn, i tråd med det som har vært lovgivers ønske.

Barneombudet erfarer blant annet at inkorporering av barnekonvensjonen har:

- bidratt til økt oppmerksomhet og forståelse for barns behov i samfunnet
- bidratt til en styrking av barns rettslige stilling
- ført til økt kjennskap og endret praksis i forvaltningen, blant annet hos kommunale og statlige tjenester, og statsforvaltere. Vi har sett at barnekonvensjonen over tid har blitt stadig bedre kjent, mer brukt og at den fungerer som et bidrag for å sikre barn bedre tjenester og bedre koordinert innsats.
- bidratt til større etterspørsel og oppmerksomhet på opplæring i juridiske miljøer, organisasjoner og universitets- og høyskolesektoren.
- ført til mer offentlig oppmerksomhet og en bredere samfunnsdebatt, ved at både politikere, journalister og andre, i langt større grad løftet frem konvensjonen.
- vært et viktig politisk redskap for å utvikle bedre politikk og tjenester til barn og unge. Et konkret eksempel er hvordan barnekonvensjonen endret synet på vold mot barn. der det som tidligere ble akseptert nå blir anerkjent som lovbrudd. Vi ser også at barn i større grad blir involvert i demokratiske beslutningsprosesser.

² Punkt 2.5.1

³ Se f.eks. Committee on the Rights of the Child (CRC) and the Committee on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), Joint Statement on the Rights of Children with Disabilities, 23 August 2021

- blitt lagt til grunn for lovendringer og lovarbeid som har ført til bedre rettsikkerhet for barn. Særlig viktig er her at sentrale prinsipper fra barnekonvensjonen ble tatt inn i Grunnloven § 104, og utredningsinstruksen.
- økt bruk og bevissthet om barnekonvensjonen i domstolene.

Med vennlig hilsen

Ivar Stokkerei
fagsjef

Silje Steinardotter Hasle
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.